

אנציקלופדיה

שאלת מחקר

[טריוויה](#) • [היסטוריה ישראלית](#) • [לרכישת מינוי](#) • [דוקו-וידאו](#) • [הידעת?](#) • [הכיתה](#)
[האינטראקטיבית](#) • [תחומי ידע](#) • [ציטוטים](#) • [היכל התהילה](#) • [עזרה](#) • [האנציקלופדיה עונה](#)

מבט אישי אל האנשים העומדים בחזית המחקר הישראלי

פרופ' דניאל לוי - כלכלן

את תוארו הראשון בכלכלה וסטטיסטיקה רכש באוניברסיטת בן גוריון. את לימודי התואר השני והדוקטורט בכלכלה השלים באוני' קליפורניה - אירוויין. שימש כחבר סגל בכיר וכראש לימודי תואר שלישי במחלקה לכלכלה באוני' Emory באטלנטה. כיום מכהן כראש המחלקה לכלכלה באוני' בר-אילן

איך הצליחה חברת קוקה קולה לא להעלות את מחירו של המשקה במשך 70 שנה? ולמה תספורת נשים יקרה יותר משל גברים?

פרופ' דניאל לוי מציג סוגיות בכלכלה

מהו תחום המחקר המרכזי שלך?

תחום המחקר העיקרי שלי הוא התנהגות מחירים ברמת המיקרו, כגון ברמת הפריט הבודד, ברמת חנות, ברמת הצרכן הבודד, וכו'. אני גם מתעניין בשאלות הנוגעות לתהליך קבלת החלטות של פירמות בנוגע למחירי תוצרתם. העולם הסובב אותנו מלא תעלומות כשמדובר בהתנהגות מחירים.

במחקר שלי אני מנסה להבין תעלומות אלו ולהציע הסברים אפשריים. לדוגמה, מדוע המחירים של רוב המוצרים ברשתות הסופרמרקטים מסתיימים בספרה 9? או מדוע נשים משלמות פי 4 מגברים על תספורת גם אם לשניהם שיער קצר? מדוע מסעדות פופולריות לא מעלות מחירים ובמקום זה גורמות לאנשים לעמוד בתורים ארוכים יותר (וכך במקום שאנשים ישלמו במונחי כסף הם משלמים במונחי הזמן)? מדוע בימים רגילים אנו רואים יותר הנחות מחיר (כגון 30% הנחה על פריט נתון) אך בתקופות החגים אנו רואים הנחות כמות, כלומר אריזה מוגדלת במחיר הרגיל (כגון 300 גר' גבינה לבנה במחיר של 250 גר')?

תעלומות אחרות קשורות להתנהגות אסימטרית של מחירים, לדוגמה, מדוע מחירי מוצרי יבוא מזנקים ("כמו טיל") מיד ובאופן מלא כתגובה לעליה בשער הדולר, אך הם יורדים ("כמו נוצה") לאט ובאופן חלקי כתגובה לירידה בשער הדולר? או מדוע, כפי שגיליתי באחד הפרויקטים האחרונים שלי, רשתות שיווק עושות שינויים מאוד קטנים במחירים? האם באמת נקנה מוצר רק בגלל שהמחיר שלו נמוך ב-5 אגורות מהמחיר הרגיל? ומדוע כאשר מתמקדים בשינויי מחירים קטנים, אנו מגלים שישנן יותר עליות מאשר ירידות גם במצב שבו אין אינפלציה? תעלומות אלו ודומות להן, מעניינות משום שהן לא תמיד תואמות תחזיות של מודלים סטנדרטיים ביחס להתנהגות מחירים. הן גם מעניינות לא רק את הכלכלנים. להיפך, כל מי ששומע מה נושא המחקר שלי, מיד מפגין דעה והסבר משלו. למידע נוסף אודות מחקריו של פרופ' לוי - [לחצו כאן](#).

כיצד הגעת לעסוק בתחום זה ומה הניע אותך לכך?

הכול התחיל באופן מקרי. בשנת 1995, לקחתי את שני בניי למוזיאון קוקה-קולה הנמצא באטלנטה בארה"ב, לבילוי משפחתי. במוזיאון מוצגת היסטוריה של המשקה המפורסם, ובמהלך הסיור הסביר המדריך שהמחיר של משקה קוקה-קולה בגודל 6.5 סז היה 5 סנט מהיום הראשון שהמשקה שווק לציבור בשנת 1886 עד 1959. כלומר מחיר המשקה נשאר ללא שינוי יותר מ-70 שנה (תופעה הקרויה בפי כלכלנים "קשיחות מחירים").

ככלכלן שמאמין ביעילות השווקים, נדהמתי לשמוע שמחיר קוקה-קולה לא השתנה זמן כה רב. היתה זו תעלומה שתפסה את סקרנותי והובילה אותי לנסות ולהבין התנהגות של מחירים. לאחר שביליתי מספר שנים יחד עם תלמידיי בארכיונים של חברת קוקה-קולה, למדתי מעט על הסיבות האפשריות שהובילו את החברה לשיטת תמחור מזוהר זו. וכך החלה התעניינותי בלימוד התנהגות מחירים.

מכאן המשכתי למחקרים נוספים, ביניהם חקר התנהגות מחירי מיץ תפוזים כתגובה לשינויים במזג האוויר ותחזיותיו, התאמת מחירים לשינויים בעלויות יצור, שינויי מחירים בתקופות חגים, מדידת עלות שינוי מחירים ברשתות שיווק, שימוש בתמחור ככלי אסטרטגי על ידי יצרנים, התנהגות של מחירי מוצרי מותג פרטי ולאומי, השפעת חוק סימון מחירים על התנהגות מחירים וכדומה.

באלו מבין הישגיך המחקריים אתה גאה במיוחד?

אני שמח ומרגיש בר מזל שהצלחתי להגיע לנקודה שבה אני עוסק במחקר, למרות אינספור קשיים שעמדו בדרכי. אני יציר מה שנקרא בימינו "פריפריה חברתית", בן להורים מעוטי יכולת אך משופעי חום ורגשות, חסרי השכלה אך משופעי ערכים, אחד מתוך עשרה ילדים.

עליתי לארץ שנתיים לפני מבחני הבגרות, ללא ידיעת השפה העברית והאנגלית, ולכן בקושי קיבלתי את תעודת הבגרות. תודות לתמיכה שנתנו לי ובזכות זה שהאמינו ביכולתי, איפשרו לי לעשות את הדבר שאני הכי אוהב לעשות, ללמוד.

במצב הנוכחי, אי אפשר להימנע משאלת אקטואליה - מהי תחזיתך ביחס למשבר הכלכלי שפוקד את הכלכלה העולמית?

כשמדובר בתחזיות, לכלכלנים אין הישגים טובים במיוחד ולכן אמנע ממתן תחזיות. אולם כדאי להגיב על טענה הנשמעת בימים אלו, על רקע המשבר הכלכלי הנוכחי, לפיה הקפיטליזם המערבי פשט רגל ומדע הכלכלה צריך לעבור רוויזיה עמוקה. ובכן, לדעתי זה לא הסוף של הקפיטליזם ונראה שהוא ישרוד מעבר למשבר הנוכחי.

ההיסטוריה של מאה השנים האחרונות מלמדת שמשקים הצומחים לאורך זמן, אלה הם משקים המבוססים על כלכלות שוק. כמובן גם בכלכלת שוק יתכנו כשלים ועל החברה לקחת אותם בחשבון. המשבר הנוכחי הוא תולדה של כשל שוק די חמור, ומנהלי המדיניות יצטרכו להתמודד עם השאלה איך אפשר למנוע הישנות מקרה דומה.

אך לומר שמדע הכלכלה פשט רגל בגלל כשל זה, נראה מוגזם. לא שופטים ידע מדעי שנצבר לאורך שנים רבות על בסיס כישלון חריג, גם אם הכישלון הוא בקנה מידה גדול. על כל תצפית/אירוע שאנו נזהה כלא מתיישב עם התחזיות של מודל כלכלת השוק, ישנם מאות אלפים ומיליונים של תצפיות ואירועים (לדוגמא, ההחלטות שמיליוני אנשים בעולם מקבלים עשרות ומאות פעמים מידי יום) שתואמים את המודל.

יתרה מזאת, תהליך מחקר כלכלי אקדמי מבוסס על בחינה חוזרת ונשנית של המודלים הקיימים. כל עוד הממצאים והתצפיות תואמים את המודל, המודל האחרון ממשיך לשרוד ולשמש למטרות של לימוד כלכלה ולניהול מדיניות כלכלית. כאשר מתגלות תצפיות או אירועים שאינם תואמים את המודל הקיים, אז מתחיל תהליך קדחתני של שיפור המודל עד לנקודה שבה המודל מסביר גם את התופעות הישנות וגם את התצפיות האחרונות.

מודל זה ישמש את מדע הכלכלה עד הכישלון הבא. זהו אופי המחקר הכלכלי המדעי. יש לשער שכתוצאה מהמשבר הנוכחי, יחל תהליך לא קצר של הערכת המודל הקיים של השווקים הפיננסיים בניסיון להבין את הכשל, כדי שבסופו של דבר נוכל לתקן את העיוות שהביא למשבר.

הזווית האנציקלופדית

השפל הכלכלי הגדול.

המשבר הכלכלי הממושך ביותר והחמור ביותר בהיסטוריה המודרנית, שפקד בעיקר את ארצות הברית אך גם את שאר המדינות המתועשות...

לערך המלא

"רעיון מורכב בשפה פשוטה" – פרופ' לוי מציג חומר למחשבה:

כלכלנים מלמדים שמסחר בין לאומי מתאפשר ע"י קיום יתרון יחסי. מה זה אומר? הנה דוגמא, אמריקאים יכולים לייצר מכונות בשתי דרכים. דרך אחת היא לייצר מכונות במפעלי יצור למכונות בדטרויט שבמדינת משיגן. דרך שנייה, הם יכולים לגדל תירס במדינת אייווה, להעמיס את התבואה על אוניות, לשלוח אותה ליפן, ולקבל תמורתה מכונות. אם אמריקאים טובים יחסית בגידול תירס, אז יהיה עדיף שישתמשו בדרך השנייה.

זהו מסחר בין לאומי על רגל אחת. נקודת ראות זו על מסחר בין לאומי מיוחסת לפיסיקאי בשם דייוויד פרידמן, בנו של הכלכלן הנודע, מילטון פרידמן.

לו יכולת להיפגש לשיחת "אחד על אחד" עם כל אישיות מפורסמת בהיסטוריה – במי היית בוחר?

הייתי רוצה להיפגש עם **הרמב"ם** ועם **אייזיק ניוטון**. מהרמב"ם הייתי רוצה לשמוע מה דעתו של השאלות הבסיסיות שהמדע המודרני שואל אך איננו יכול לענות. מניוטון הייתי רוצה לשמוע איך הוא פיתח את תיאוריית הבינום, קלקולוס, תיאוריית הצבעים וחוקי תנועת הפלנטות, הכול תוך שנתיים, בהיותו בן 23.

ציטוט חביב עליך:

הציטוט הבא, מאת דגלס אדמס, מסכם בצורה די טובה את בעיית המחסור הכרוני בזמן שממנו אני סובל: "I love deadlines. I especially like the whooshing sound they make as they go flying by" (ובתרגום חופשי - אני אוהב דד-ליינים, במיוחד את הרחש שהם משמיעים בעודם חולפים).

קישורית לאתר שאלת מחקר - <http://www.ynet.co.il/home/0,7340,L-6881,00.html>